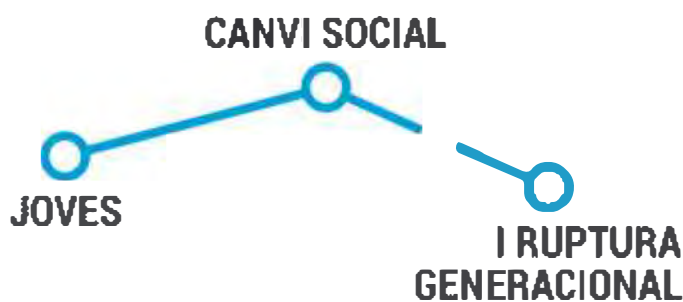

EAPC blog

Joventut i ruptura generacional – Pau Serracant i Melendres

© 28 de març de 2017

Fa uns mesos l'Observatori Català de la Joventut de l'Agència Catalana de la Joventut va organitzar el seminari "Joves, canvi social i ruptura generacional" per parlar dels canvis que està experimentant el col·lectiu juvenil.

És sabut que la crisi econòmica actual ha tingut un impacte especialment intens entre les noves generacions: no només van ser les primeres en rebre-la sinó que és un col·lectiu al que li està costant especialment enganxar-se a la incipient recuperació. No obstant això, la situació de vulnerabilitat de la joventut davant la crisi és un indicatiu de la seva vulnerabilitat general, independentment del moment en del cicle econòmic en què ens trobem.

És en aquest sentit que el seminari pretenia reflexionar sobre el fet que les transformacions que han viscut les societats postindustrials en les últimes dècades han tingut un gran impacte sobre la joventut. Hi ha indicis, però, que els canvis no afecten només el període juvenil sinó que van més enllà d'aquesta etapa vital: algunes d'aquestes transformacions estructurals continuen condicionant la vida de les persones a mesura que deixen enrere la joventut. Parlem, per exemple, de la precarietat laboral, que no només fa referència a la temporalitat: els baixos ingressos, les feines amb baixa qualificació, les feines per a les quals les persones joves amb estudis estan sobre qualificades o la rotació constant entre atur i ocupació són característiques que en el passat tendien a acotar-se a una

fase ràpida d'inserció laboral i que en l'actualitat esdevenen cròniques per a bona part de les noves generacions.

Lògicament, les dificultats de les noves generacions van més enllà de l'àmbit laboral: la polarització educativa característica de la joventut catalana ha començat a reduir-se, però l'increment de les taxes universitàries i la incipient recuperació econòmica poden estimular una aturada d'aquest procés. Les dificultats estructurals de les persones joves en el mercat de treball dificulten la seva emancipació, i més en el nostre model econòmic, molt dependent del sector de la construcció: quan l'economia va bé i l'atur juvenil baixa, el preu de l'habitatge puja. El retard en l'emancipació impacta directament sobre el moment d'anar a viure en parella i en el moment de tenir fills i el nombre final de fills que es tenen. Igualment, el consum cultural de les persones joves ha tendit a disminuir i a concentrar-se en l'esfera domèstica: la crisi ha afavorit aquest procés, però també la consolidació i quotidianització de les tecnologies de la informació i les comunicacions (TIC), que han estimulat el consum de continguts audiovisuals al domicili, sovint de forma gratuïta.

Així doncs, la precarietat, la incertesa i la vulnerabilitat associades a la joventut no només es prolonguen en la mateixa mesura que les transicions juvenils sinó que s'estan convertint en trets generacionals. La crisi econòmica actual ha reforçat alguns dels processos de precarització generacional i els ha fet més visibles; les polítiques d'austeritat i els desequilibris en el repartiment intergeneracional de la despesa pública també contribueixen a aquests canvis. Si es tracta, per tant, de processos que es mantindran al llarg de la trajectòria vital de les generacions joves actuals, això significaria que s'estan configurant nous escenaris per als individus i per al conjunt de la societat.

Aquesta situació d'incertesa, i la constatació que els poders públics no han sabut donar una resposta satisfactòria a les necessitats juvenils, han provocat una forta desafecció de les noves generacions respecte la política institucional; no obstant, l'increment de les seves dificultats vitals i la seva vinculació amb les polítiques públiques, així com altres processos de fons que s'estan donant (increment dels populismes, lluita contra la corrupció, procés sobiranista, etc.) han provocat un augment de l'interès per la política entre les noves generacions. El col·lectiu jove, doncs, tendeix a estar decebut amb el funcionament actual de la democràcia però al mateix temps està interessat per la política i en part en pren part activament, liderant la transformació dels processos tradicionals de participació. La irrupció de les TIC que estan essent utilitzades massivament per les persones joves, ha facilitat aquest procés: la informació flueix més ràpidament, els consumidors ja són productors de continguts i les mobilitzacions s'organitzen més fàcilment.

Lògicament, les desigualtats entre el col·lectiu jove continuen vigents: a pesar del *soprasso* de les noies en el terreny educatiu, la desigualtat de gènere continua marcant la vida de les noves generacions en relació al món laboral, familiar i les relacions interpersonals; el territori continua configurant les oportunitats de què gaudeixen uns i altres joves; la nacionalitat, el lloc de naixement o l'ètnia segueixen generant desigualtats administratives, relacionals i, en general, d'oportunitats vitals; i la classe social d'origen és un element fonamental a l'hora de predir les trajectòries que seguiran les persones joves al llarg de la seva vida.

No obstant això, a aquestes divisions tradicionals s'hi suma una profunda divisió intrageneracional que ha provocat que per primera vegada en moltes dècades podem parlar d'un procés de desclassament generacional: en termes generacionals, les noves generacions, que han crescut en un

context de benestar sense precedents en les generacions anteriors, tendiran a assolir unes condicions de vida inferiors a les dels seus progenitors. Davant d'aquesta situació, i la manca de respostes efectives per part dels poders públics, les persones joves d'avui naveguen entre la desafecció i l'activisme, buscant noves fórmules per adaptar-se a un entorn que ha canviat definitivament i que ofereix un horitzó d'incerteses semblant al de temps força pretèrits.

Les administracions tenen un repte complex, ja que les problemàtiques que afecten les noves generacions no se solucionen, com en el passat, amb el pas del temps: les característiques de precarietat i incertesa de la joventut s'amplien al llarg de la vida d'una part important de les noves generacions i per tant les actuacions no es poden limitar a l'àmbit de les polítiques de joventut sinó que han d'estendre's al conjunt del cicle de vida de les persones i adaptar-se a les diferents casuístiques. Cal tenir en compte que bona part de les generacions joves actuals han aconseguit culminar amb un èxit relatiu les seves transicions gràcies al suport rebut pels seus progenitors: aquests, tot i no tenir una fase juvenil en termes generals tan protegida com les generacions joves actuals, van tendir a aconseguir una situació de benestar consolidat (en termes de renda, seguretat laboral o accés a l'habitatge, per exemple) des del qual han pogut ajudar els seus fills i filles a emancipar-se. L'afebliment de la posició social de les noves generacions (el seu "desclassament generacional") erosiona fortament aquesta possibilitat en el futur i per tant genera la necessitat de reforçar i impulsar mecanismes alternatius al tradicional suport familiar. Aquests mecanismes són costosos i cal desplegar-los en una etapa de forta pressió sobre els pressupostos públics, de manera que resulta imprescindible reforçar els ingressos de les administracions per tal de donar resposta a les noves necessitats. Relacionat amb això, l'arrel de la problemàtica rau en l'erosió de l'anomenada *norma de l'ocupació*, que pressuposava una certa qualitat i estabilitat de les ocupacions existents. De la famosa redefinició del model productiu català en depèn tant una possible millora dels ingressos públics com el retorn a una situació en què tenir una ocupació sigui sinònim de tenir accés a unes condicions d'existència dignes. Massa sovint els debats sobre la situació de la joventut i les seves possibles solucions se centren en polítiques basades en millorar l'*ocupabilitat* de les persones.

Certament, hi ha un important col·lectiu de persones joves amb baixos estudis sobre les qualificacions de les quals cal intervenir. No obstant això, és important tenir present que les altes taxes d'abandonament escolar prematur catalanes estan directament relacionades amb les ocupacions generades pel sistema productiu català durant els anys d'expansió, que provocava la "deserció acadèmica" de moltes persones joves, especialment homes. Finalment, tampoc cal oblidar que Catalunya té una de les taxes de sobre qualificació més altes de la Unió Europea, i que per tant no cal centrar-se en millorar l'ocupabilitat d'aquest col·lectiu (una estratègia que no deixa de ser, en part, una manera de culpabilitzar la persona aturada de la seva situació) sinó en incrementar el volum i la qualitat de l'ocupació que genera el mercat de treball català. Un repte que, com s'ha dit, supera amb escreix el límit de les polítiques de joventut i que afecta el conjunt de les administracions públiques, el teixit empresarial i la societat civil catalana.

Pau Serracant i Melendres

Coordinador de l'àrea de recerca a l'Observatori Català de la Joventut